

KONSTITUCYJNY SYSTEM ORGANÓW PAŃSTWOWYCH

Dr Mariusz Paździor

egzamin pisemny „0” – 21.06.2009 r. godz. 17.00

KSP WK 1 21.02.2009

Co to jest konstytucja? – termin

Konstytucja (od łac. *constituo,-ere* - urządzać, ustanawiać, regulować) – jest to akt prawny, określany także jako ustawa zasadnicza, która zazwyczaj ma najwyższą moc prawną w systemie źródeł prawa w państwie.

Przykłady konstytucji polskich:

Konstytucja 3 Maja – 3.05.1791 r.

Konstytucja Księstwa Warszawskiego – 22.07.1807 r.

Konstytucja Królestwa Polskiego – 27.11.1815 r.

Konstytucja Wolnego Miasta Krakowa i jego okręgu z 1815 – 3.05.1815 r.

Konstytucja Wolnego Miasta Krakowa i jego okręgu z 1818 – 11.09.1818 r.

Konstytucja Wolnego Miasta Krakowa z 1833 – 29.07.1833 r.

Statut Organizacyjny dla Królestwa Polskiego – 14/26. 02.1832 r.

Statut Krajowy Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim – 26.02.1861 r.

Mała Konstytucja z 1919 – 20.02.1919 r.

Konstytucja marcowa – 17.03.1921 r.

Nowela sierpniowa – 2.08.1926 r.

Konstytucja kwietniowa – 23.04.1935 r.

Mała Konstytucja z 1947 – 19.02.1947 r.

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej – 22.07.1952 r.

Ustawa Konstytucyjna o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji RP – 23.04.1992 r.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – 02.04.1997 r.

PODZIAŁ KONSTITUCJI:

1. **KONSTITUCJE SZTYWNE I ELASTYCZNE** – kryterium stanowi moc prawna konstytucji w stosunku do ustaw zwykłych.

Konstytucja elastyczna to taka, która zmienia się w takim trybie jak ustawy. Zatem wyodrębnienie konstytucji opiera się na kryterium materialnym czyli treści konstytucji, a nie formalnym czyli mocy prawnej regulacji (np. konstytucja Wielkiej Brytanii).

Konstytucje sztywne to takie, które wymagają szczególnego trybu dla ich zmian.

Projekt ustawy o zmianie konstytucji może przedłożyć:

- co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów,

- Senat,

- prezydent,

Zmiana konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej w jednakowym brzmieniu przez Sejm i następnie przez Senat (w terminie nie dłuższym niż 60 dni). Ustawę o zmianie konstytucji uchwała Sejm w obecności co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów. Po uchwaleniu przez parlament

Marszałek Sejmu przedkłada prezydentowi ustawę do podpisu. Prezydent podpisuje ustawę w ciągu 21 dni i zarządza jej ogłoszenie w dzienniku ustaw.

2. **KONSTYTUCJE JEDNOLITE I ZŁOŻONE** (formalna, materialna)

Konstytucje jednolite ujmują całą materię konstytucyjną w jednym akcie prawnym. Natomiast **konstytucje złożone** składają się z kilku aktów, z których każdy reguluje pewien odcinek materii konstytucyjnej.

KONSTYTUCJA

1) jest to akt prawa pisanego o najwyższej mocy prawnej w systemie prawa danego państwa.

Najwyższa moc prawna przepisów konstytucji oznacza, że:

- przepisy prawne zawarte w konstytucji są punktem wyjścia dla przepisów prawnych zawartych w aktach niższego rzędu
- przepisy aktów niższego rzędu nie mogą być sprzeczne z przepisami konstytucji
- przepisy aktów niższego rzędu powinny rozwijać przepisy konstytucji

Nadrzędność konstytucji może zostać złamana nie tylko wówczas, gdy ustawodawca zwykły wyda ustawę sprzeczną z konstytucją, lecz także wówczas, gdy ustawy takiej nie wyda, a jej wydanie jest warunkiem realizacji postanowień konstytucji;

2) akt określający podstawowe zasady ustroju państwa, ustrój naczelnych organów państwa, zakres ich kompetencji i wzajemne relacje.

Konstytucja jest ustawą ponieważ uchwalana jest przez parlament jako najwyższego ustawodawcę. Konstytucja zawiera zatem również cechy ustawy, ale przysługują jej pewne specyficzne cechy tylko jej właściwe i dlatego określamy ją mianem ustawy zasadniczej.

Cechy konstytucji:

1. szczególna treść
2. szczególna forma
3. szczególna moc prawna

Ad.1 Z punktu widzenia treści konstytucje dzielimy na:

- pełne (tzw. duże)
- małe (niezawierające wszystkich zakładanych składników treści)

Konstytucja pełna obejmuje:

- nawiązanie do podstaw ustroju politycznego państwa czyli określenie podmiotu władzy suwerennej w państwie (do kogo ona należy i jak jest sprawowana);
- uregulowania dotyczące praw człowieka – konstytucje określają źródło praw wolności człowieka i obywatela oraz określają gwarancje tych praw i środki ich dochodzenia;
- nawiązanie do podstaw ustroju gospodarczego i społecznego państwa - podstawą ustroju gospodarczego Polski stanowi społeczna gospodarka rynkowa, oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej, solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych. Ustrój społeczny oparty jest na wolności zrzeszania się i pluralizmie (pluralizm oznacza wolność funkcjonowania wielu organizacji w państwie, istotnym wskaźnikiem pluralizmu jest zatem legalność i swoboda działania opozycji politycznej);

- uregulowania dotyczące systemów organów państwowych czyli określenie na jakich zasadach opiera się ten system i jakie są podstawowe relacje między nimi; Ustrój państwa opiera się na zasadzie podziału i równowagi władz (władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą sprawuje Prezydent i Rada Ministrów, władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały);
- uregulowania dotyczące zmiany konstytucji.

Ustawa konstytucyjna w **węższym znaczeniu** jest to ustawa służąca do zmiany przepisów konstytucji.

Natomiast w **szerszym znaczeniu** jest to ustawa, doraźnie regulująca którąś z materii konstytucji obok samej ustawy zasadniczej, np. wprowadzenie konstytucji

W obydwu przypadkach ustawa konstytucyjna jest przyjmowana w trybie wymaganym do zmiany ustawy zasadniczej i jej przepisy mają najwyższą moc prawną. Od konstytucji odróżnia ją to, że:

1. służy do uchylania norm konstytucyjnych, ewentualnie do ich zmieniania lub uzupełniania;
2. reguluje jedynie pewien aspekt materii konstytucji;
3. może regulować niektóre z materii konstytucji przez okres przejściowy lub na pewnym terytorium państwa.

Konstytucje niepełne, tzw. małe konstytucje nie regulują całości tradycyjnej materii konstytucyjnej.

Uchwała Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu naczelnika państwa.

Ustawa konstytucyjna z 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa konstytucyjna z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą oraz o samorządzie terytorialnym.

ŹRÓDŁA PRAWA KONSTYTUCYJNEGO:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe 2.04.1997 r. i przyjęta przez naród w ogólnokrajowym referendum 25.05.1997 r., weszła w życie z dniem 17.10.1997 r.;
2. ustawy konstytucyjne;
3. ustawy parlamentu (Sejm i Senat, np. ustawa o trybunale konstytucyjnym, ustawa o rzeczniku praw obywatelskich, ustawa o ordynacji wyborczej);
4. umowy międzynarodowe, np. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r.;
5. prawo europejskie zarówno pierwotne, np. Traktat Rzymski z 1957 r., jak i prawo pochodne stanowione przez organy wspólnot (przede wszystkim rozporządzenia);
6. inne akty normatywne parlamentu, czyli uchwały, regulaminy Sejmu i Senatu;
7. podstawowe akty wykonawcze – rozporządzenia;
8. akty prawa wewnętrznie obowiązujące (merytorycznie należące do obszaru prawa konstytucyjnego, np. regulamin pracy rady ministrów);
9. orzecznictwo trybunału konstytucyjnego pomimo, że nie stanowi źródeł prawa w ścisłym znaczeniu wywiera bezpośrednie skutki dla kształtu systemu prawnego.

NACZELNE ZASADY KONSTYTUCYJNE 74 min

Konstytucyjną zasadą prawą jest norma prawna o podstawowym znaczeniu dla charakterystyki ustroju państwa. Są to takie normy prawne zawarte w konstytucji, które cechuje szczególna doniosłość:

- określa istotne cechy danej instytucji,
- wynikają z niej inne normy konstytucyjne,
- wyraża podstawowe wartości konstytucyjne.

Zasady naczelnego Konstytucji (rozdz. 1 „Rzeczypospolita”):

1. zasada republikańskiej formy państwa
2. zasada suwerenności narodu
3. zasada reprezentacji politycznej
4. zasada pluralizmu politycznego
5. zasada demokratycznego państwa prawnego
6. zasada podziału władzy
7. zasada społecznej gospodarki rynkowej
8. zasada decentralizacji władzy publicznej i samorządu terytorialnego
9. zasada przyrodzonej godności człowieka

Zasada republikańskiej formy państwa

Republika – republika – rzeczpospolita – rzecz wspólna, rzecz ludu

Rzeczpospolita jest synonimem dobra wspólnego wszystkich obywateli – chodzi tu o zbiorowość obywateli, którzy tworzą wspólnie państwo.

Rzeczpospolita jest synonimem republikańskiej formy państwa. Negatywnie zasada ta oznacza wykluczenie w państwie jakiegokolwiek władzy dziedzicznej lub dożywotniej. Zasada ta wyznacza formę sprawowania władzy, która jest skupiona w rękach większości obywateli.

Zasada suwerenności

Zgodnie z art. 4 Konstytucji władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.

Jan Jakub Rousseau w umowie społecznej z 1762 r. utożsamiał władzę suwerenną z konstrukcją woli powszechnej. Wola powszechna charakteryzuje się następującymi cechami:

- jest niepozbywalna czyli nie podlega odstąpieniu
- jest niepodzielna czyli władza jest jednolita i stanowi całość
- jest nieprzenoszalna – suweren musi zatem sprawować władzę bezpośrednio.

Koncepcja ta była możliwa do zrealizowania jedynie w małych państwach dlatego też Rousseau był skłonny zmodyfikować swoje twierdzenia i dopuścić sprawowanie władzy zwierzchniej narodu przez przedstawicieli. Wymagał jednak spełnienia następujących warunków:

- przedstawiciele nie mogą mieć żadnej własnej władzy, czyli nie mogą o niczym samodzielnie decydować;
- muszą być związani mandatem imperatywnym;
- ustawa przyjęta przez zgromadzenie ustawodawcze staje się doskonała czyli wchodzi w życie dopiero po jej przyjęciu przez naród w referendum;

Naród pojmowany jest w kategoriach politycznych i prawnych, a nie w sensie etnicznym. Pojęcie narodu należy odnosić do wszystkich obywateli Rzeczypospolitej.

W orzeczeniu z dnia 11.05.2005 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł o zgodności traktatu akcesyjnego z Konstytucją (traktat akcesyjny to umowa międzynarodowa między 15 starymi członkami Unii a dziesięcioma, którzy teraz do niej wstępują; to najważniejsza umowa w powojennej historii Polski; reguluje warunki wejścia do UE; dokument składa się z: traktatu w sprawie przystąpienia; aktu dotyczącego warunków przystąpienia i dopasowania do już obowiązujących traktatów (tu będą np. opisy okresów przejściowych); protokołów dodatkowych; wspólnych i jednostronnych deklaracji (m.in. polskiej w sprawach ochrony życia poczętego); aktu końcowego).

Argumenty, które przemawiają za powyższą zgodnością:

1. art. 90 Konstytucji dopuszcza przekazanie kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach na rzecz organizacji międzynarodowej;
2. tryb i przedmiot przekazania jest zgodny z Konstytucją jako najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej;
3. przedmiot przekazania podlega ocenie konstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny z punktu widzenia respektowania suwerenności bezpieczeństwa państwa.

Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio. Demokracja bezpośrednia to sposób sprawowania władzy, w którym decyzje podejmowane są bezpośrednio przez ogół wyborców, bez pośrednictwa organów państwowych. Podstawową formą jest instytucja referendum.

Konstytucja przewiduje 4 rodzaje referendów:

referendum ogólnokrajowe – art. 125 Konstytucji RP „Referendum”

1. W sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe.
2. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Jeżeli w referendum ogólnokrajowym wzięło udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, wynik referendum jest wiążący.
4. Ważność referendum ogólnokrajowego oraz referendum, o którym mowa w art. 235 ust. 6, stwierdza Sąd Najwyższy.
5. Zasady i tryb przeprowadzenia referendum określa ustawa.

referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej przewidującej przekazanie organizacji lub organowi międzynarodowemu kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach;

referendum w sprawie zatwierdzenia zmian Konstytucji dotyczące postanowień zawartych w rozdz. 1 Konstytucji RP „Rzeczpospolita”, w rozdz. 2 „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela” i w rozdz. 12 „Zmiana Konstytucji” art. 235 ust.6;

referendum lokalne – art. 170 Konstytucji RP

Przejawem demokracji bezpośredniej jest również tzw. **inicjatywa ludowa**. Zgodnie z art. 118 ust. 2 Konstytucji RP inicjatywa ustawodawcza przysługuje grupie co najmniej 100 tys. Obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

Zasada demokratycznego państwa prawnego

Została wprowadzona do ustroju w toku rewizji Konstytucji PRL z 29.12.1989 r. Zgodnie z art. 2 Konstytucji Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym rzeczywistnie realizującym zasadę sprawiedliwości społecznej. Państwo prawne to państwo, w którym prawo powinno być przestrzegane przez wszystkich jego adresatów, ale przede wszystkim przez organy państwowe. Organy władzy publicznej mają obowiązek działania na podstawie i w granicach prawa. Pozycję prawną obywatela powinna kształtować zasada „co nie jest zabronione, jest dozwolone”. Natomiast w odniesieniu do organów państwa powinna obowiązywać zasada „tylko to jest dozwolone, co zostało przez prawo przewidziane jako ich zadanie lub kompetencja”. Nie można domniemywać kompetencji jeśli nie wynika ona z wyraźnego przepisu prawa. Zasada demokratycznego państwa prawnego jest pewną konstytucyjną klauzulą generalną, zawiera bowiem w sobie wiele zasad i reguł o bardziej szczegółowym charakterze, które nie zostały bezpośrednio wyartykułowane w Konstytucji:

1. zasady dotyczące praw człowieka, zgodnie z którymi organy władzy publicznej powinny działać tylko w granicach prawa, np. prawo do sądu, prawo do ochrony życia, prawo do prywatności, zasada sprawiedliwości społecznej, zasada praworządności;
2. zasady dotyczące stanowienia prawa, tzw. zasady przyzwoitej legislacji, np. lex retro non agit, zasada określoności prawa czyli jasności przepisów, zachowanie odpowiedniego vacatio legis, ochrona praw nabytych, czyli uzyskane raz prawo nie może być odebrane ani w niekorzystny sposób zmodyfikowane;
3. zasady dotyczące sposobu organizacji i funkcjonowania państwa – przede wszystkim zasada trójpodziału władzy;
4. zasada względnej swobody ustawodawczej w stanowieniu prawa oraz zapewnienie równowagi budżetowej.

wykład z 07-03-2009 r.

Zasada pluralizmu politycznego i społeczeństwa obywatelskiego

Pluralizm polityczny - w znaczeniu szerszym - odnieść należy do wolności tworzenia i działania różnorodnych organizacji społecznych np. stowarzyszeń, związków zawodowych.

Pluralizm polityczny – w znaczeniu węższym - należy odnieść do wolności tworzenia i działania partii politycznych jako organizacji, które wywierają najsilniejszy wpływ na funkcjonowanie władzy publicznej.

Związki zawodowe - są to organizacje zrzeszające pracowników i reprezentujące ich interesy, zarówno wobec pracodawców jak i władz publicznych. **Art. 59 Konstytucji**

Partie polityczne - są to organizacje, które zrzeszają członków na zasadach dobrowolności i równości dążące do zdobycia lub utrzymywania władzy w państwie metodami demokratycznymi.

Cechy charakterystyczne partii politycznej

1. Członkami partii politycznej mogą być tylko obywatele polscy.
2. Obywatele mogą się zrzeszać w partii tylko na zasadach dobrowolności i równości
3. Celem działania partii jest wpływanie metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa i sprawowania władzy publicznej.

Partia polityczna aby uzyskać pełnię działania musi zostać wpisana do ewidencji partii politycznych, prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Sąd nie może odmówić rejestracji, jeżeli partia spełnia wszelkie wymogi formalne.

Zgodnie z Konstytucją zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujące się w swoich programach do totalitarnych praktyk i metod działania (nazizmu, faszystów i komunizmu), a także tych, których program lub działalność zakłada dopuszcza nienawiść rasową lub narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa, albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Partie polityczne są finansowane z budżetu państwa i otrzymują:

- dotację podmiotową (jako zwrot poniesionych wydatków w kampanii wyborczej)
- subwencję statutową (na działalność statutową partii)

Partie polityczne nie mogą nie prowadzić działalności gospodarczej, nie mogą prowadzić zbiorów publicznych, ani wynajmować nieruchomości na działalność gospodarczą. Z otrzymanych środków budżetowych partie muszą składać sprawozdania finansowe, które podlegają badaniu przez Państwową Komisję Wyborczą.

Środki masowego przekazu, Kościoły i związki wyznaniowe

Rzeczypospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu. Występuje w Polsce zakaz cenzury prewencyjnej (przed wydaniem).

Cenzura prewencyjna środków przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane.

Kościoły i związki wyznaniowe

1. Konstytucja zapewnia równouprawnienie Kościołów i związków wyznaniowych.
2. Bezstronność czyli neutralność państwa w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych.
3. Oparcie treści stosunków między państwem i kościołami i innymi związkami wyznaniowymi na zasadach poszanowania ich autonomii wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, oraz współdziałania dla dobra człowieka i do dobra wspólnego.

4. Stosunki między Rzeczypospolitą Polską a Kościołem katolickim określają umowa międzynarodowa (konkordat) i ustawy
5. Stosunki między Polską, a innymi kościołami określają ustawy na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami.

Zasada podziału władzy

Zgodnie z Konstytucją ustrój Rzeczypospolitej Polski opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej.

Zasada podziału władzy wymaga odrębnego istnienia organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej.

Podstawową zasadą rządzącą stosunkami pomiędzy tymi władzami jest zasada równości poszczególnych władz. W jej ramach każda władza powinna mieć pewne instrumenty, które pozwalają jej powstrzymać i hamować działania pozostałych władz.

Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat – piastuni tej władzy zostali określani w sposób precyzyjny i wyczerpujący, oznacza to, że żaden inny organ w państwie nie ma kompetencji do stanowienia aktów o mocy ustawy. Wyjątek stanowi jedynie **Art. 234 Konstytucji**

Władzę wykonawczą sprawuje Prezydent Rzeczypospolitej Polski i Rada Ministrów (wyliczenie to ma jednak charakter przykładowy).

Władzę sędziowską sprawują Sądy i Trybunały

TRYBUNAŁY:

- Trybunał Konstytucyjny,
- Trybunał Stanu,

SĄDY:

- Sądy Powszechne(rejonowe, okręgowe, apelacyjne)
- Sądy Administracyjne (wojewódzkie sądy administracyjne)
- Naczelne Sądy Administracyjne
- Sądy Wojskowe
- Sąd Najwyższy - sprawuje nadzór judykacyjny w zakresie działalności Sądów Powszechnych

Najwyższa Izba Kontroli

NIK jest organem wspomagającym w kontrolowaniu Rządu jej podstawową rolą jest dokonywanie samodzielnych ocen, sposobu wykonywania budżetu przez Rząd i przedkładanie sprawozdań Sejmowi. NIK jest niezależna od Rządu.

Rzecznik Praw Obywatelskich

Na jego działalność wpływa Sejm, ale z kolei Rzecznik ma duży wpływ na funkcjonowanie administracji czyli władzy wykonawczej.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

Wykonuje zadania związane z zakresem władzy wykonawczej

Zasada podziału władz nie ma charakteru absolutnego, zatem nie należy jej pojmować jako zasady, która zakazuje powierzania Rządowi pewnych kompetencji w zakresie stanowienia prawa, a parlamentowi pewnych decyzji w wykonywaniu prawa.

Zasada podziału władzy zakłada oparcie stosunków pomiędzy poszczególnymi władzami na systemie wzajemnych hamulców, które mają gwarantować współdziałanie i równowagę władz.

W tym zakresie można wyróżnić 2 modele stosunków między władzą ustawodawczą a wykonawczą

1. System parlamentarno-gabinetowy

2. System prezydencki

3. System mieszany - półprezydencki (Francja).

Ad. 1 System parlamentarno – gabinetowy

1. Cechą charakterystyczną jest tzw. dualizm egzekutywy tzn. wyodrębnienie w ramach władzy wykonawczej Prezydenta oraz Rządu z Premierem na czele.
2. Kompetencje głowy państwa {Prezydenta} mają charakter ograniczony, rzeczywiste kierowanie należy do Rządu
3. Głowa państwa powoływana jest przez parlament lub przy decydującym udziale parlamentu, z tego względu Prezydent nie może zajmować pozycji równorzędnej z Parlamentem. (nie występuje to w Polsce).
4. Parlament wyłania również Rząd, regułą jest, że Premier i Ministrowie piastują również mandaty przedstawicielskie.
5. Rząd ponosi odpowiedzialność polityczną wobec Parlamentu, co oznacza, że może zostać zmuszony do dymisji, jeżeli popadnie w konflikt z większością parlamentarną.
6. Rząd w porozumieniu z głową państwa może rozwiązać parlament przed upływem kadencji.

Ad. 2 System Prezydencki

Występuje w Stanach Ameryki Północnej. Cechą podstawową jest jednolitość egzekutywy. Prezydent jest głową państwa oraz szefem Rządu. Prezydentowi przysługuje bardzo silna pozycja ustrojowa jest bowiem jednoosobowym zwierzchnikiem władzy wykonawczej. Prezydent wybierany jest przez naród co daje mu również legitymację demokratyczną. Prezydent powołuje kierowników poszczególnych departamentów, którzy są przed nim odpowiedzialni. Prezydentowi nie przysługuje prawo do rozwiązywania Parlamentu.

Typową formą realizacji **zasady podziału władz** jest zracjonalizowany system parlamentarny, charakteryzuje się tym, iż wprowadzone zostają pewne obwarowania, np. odpowiednia większość, mający na celu zapewnienie stabilnego systemu politycznego.

Zasada społecznej gospodarki rynkowej

W świetle Konstytucji społeczna gospodarka rynkowa oparta jest na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności dialogu i współpracy partnerów społecznych.

Społeczna gospodarka rynkowa stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polski

Społeczna gospodarka rynkowa opiera się na 3 filarach:

1. Wolności działalności gospodarczej to oznacza swobodę podejmowania działalności gospodarczej przez wszystkie podmioty prawa.

Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny (zakaz prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne).

2. Własność prywatna, którą należy rozumieć jako wszelkie własności należącą do podmiotów autonomicznych w stosunku do państwa.

Odjęcie prawa własności czyli wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem. Ustawa z 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami

3. Solidarność, dialog i współpraca partnerów społecznych.

Rozstrzygnięcia spraw spornych powinno nastąpić z uwzględnieniem dobra wspólnego w drodze dialogu i współpracy. Przykładem formy dialogu jest Instytucja Komisji Trójstronnej w skład której wchodzi przedstawiciele Rządu, Związków Zawodowych i organizacji pracodawców. Przedmiotem działań tej komisji są kwestie płacowe oraz kwestie socjalne o szczególnym charakterze.

Praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej, państwo sprawuje nadzór nad warunkami wykonywania pracy (poprzez wprowadzenie płac minimalnych, płatnych urlopów, dni wolnych od pracy, ubezpieczenia społecznego).